

انتشارات آموزش‌های بنیادی

آزمایش‌های رایج پزشکی
به زبان ساده

تألیف: محسن فارسی

زیر نظر: دکتر حسن اکبری

(پاتولوژیست و دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)

سرشناسه	: فارسی، محسن، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: آزمایش‌های رایج پزشکی به زبان ساده /
	تالیف محسن فارسی؛ زیرنظر حسن اکبری.
مشخصات نشر	: تهران : آموزش‌های بنیادی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۹ ص.: جدول.
شابک	: ۸۰۰۰۰ ریال 7-93534-600-978 :
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: آزمایش‌های پزشکی
شناسه افزوده	: اکبری، حسن، ۱۳۴۳ -، ناظر
رده بندی کنگره	: RD۱۲۹/۵/ف۲۴ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	: ۳۵۳/۹۷۴۹۰۰۸۴۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۹۳۳۲۰

انتشارات آموزش‌های بنیادی

نام کتاب: آزمایش‌های رایج پزشکی به زبان ساده

تألیف: محسن فارسی

طرح جلد: میثم مدنی

سال چاپ / نوبت چاپ / تیراژ: ۱۳۹۲ / اول / ۵۰۰۰

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: واصف

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۳۴-۷-۷

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

تهران - بزرگراه نواب صفوی - جنب مترو - برج شهاب ۱ - طبقه ۵ شماره ۱۵۶

WWW.ABNASHR.COM

تلفن: ۶۶۰۱۹۱۰۷

مرکز پخش: خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان روانمهر شرقی - پلاک ۸۹

تلفن: ۶۶۹۷۴۳۱۶

فهرست

(بر اساس حروف الفبا)

2hpp	۱۲
17-OH Progesterone	۱۲۶
17-OHP	۱۲۶
ABO Grouping and Rh Typing	۱۷
AFP	۱۲۱
Alk Ph, Alp, Alk Phos	۲۴
Alkaline Phosphatase	۲۴
Alpha Fetoprotein	۱۲۱
ALT	۲۶
ANA	۱۲۲
Antibiogram	۲۸
Anti DS-DNA	۱۲۴
Anti HBc	۳۳
Anti HBs	۳۳
Anti HCV	۳۹
Anti HIV	۴۲
Anti TPO	۱۲۸
AST	۴۴

βHCG	۴۵
βHCG Titer	۴۵
BG And Rh, BG/Rh	۱۷
Bilirubin, Total Bilirubin	۴۷
Blood Group	۱۷
Blood Urea Nitrogen	۵۰
BS	۱۲
Bun	۵۰
C-Reactive Protein	۵۱
Ca	۵۳
CA 125	۱۳۸
CA 15-3	۱۳۷
CA 19-9	۱۳۵
Calcium	۵۳
CBC	۵۵
CEA	۱۳۴
Chol	۵۹
Cholesterol	۵۹
Cr	۶۱
Creat	۶۱
Creatinine	۶۱

CRP	۵۱
DHEA-S	۱۳۲
Direct Bilirubin	۴۷
Double Test	۲۱
DS-DNA	۱۲۴
E2	۱۳۰
Electerophoresis	۶۳
ESR	۶۵
Estradiol	۱۳۰
Fasting Blood Sugar	۱۲
FBS	۱۲
Fe	۶۷
Ferritin	۶۹
Fluorescent ANA	۱۲۲
Free Beta HCG	۲۱
Free PSA	۹۲
Free Steriol	۲۱
Free Testosterone	۱۱۲
FSH	۷۱
GCT	۱۲
GTT	۱۲

H.Pylori IgM, IgG, IgA	۷۳
H.Pylori Stool Ag	۷۳
Hb Electerophoresis	۶۳
HBc Ab	۳۳
HBc IgM, HBc Total	۳۳
HBe Ab	۳۳
HBe Ag	۳۳
HBs Ab	۳۳
HBs Ag	۳۳
HBV DNA	۳۳
HCV Ab	۳۹
HCV Viral Load (HCV RNA)	۳۹
Helicobacter Pylori	۷۳
Hemoglobin A ₁ C	۷۶
Hemoglobin Electerophoresis	۶۳
Hepatitis B	۳۳
Hepatitis C	۳۹
HIV Ab	۴۲
HIV P24	۴۲
HIV Viral Load	۴۲
HIV Western Blot	۴۲

Hs-CRP	۵۱
Inhibin A	۲۱
Iron	۶۷
K	۷۸
LH	۷۹
Liquid Base Pap Smear	۸۱
Microalbumin	۸۳
Na	۸۵
OGTT	۱۲
OT	۴۴
P	۸۷
Pap Smear	۸۱
PAPP-A	۲۱
Phosphorous	۸۷
Potassium	۷۸
Pregnancy Test	۴۵
PRG	۸۸
PRL	۹۰
Progesterone	۸۸
Prolactin	۹۰
Prostate Specific Antigen	۹۲

Prothrombin Time	94
PSA, Total PSA	92
PT	26
PT	94
PTT	94
Quad (Quadruple) Test	21
RF	97
Rheumatoid Factor	97
RPR	98
S/E, OB, OP, S/E 3x	100
Semen Analysis and Culture	103
Seminal Fluid	103
SGOT	44
SGPT	26
Sodium	85
Sperm Analysis	103
Spermogram	103
Stool Examination and Culture	100
T3-Uptake	105
T3, Total T3	106
T4, Total T4	109

Test	112
Testosterone	112
TG	113
Thriiodothyronine	106
Thyroxine	109
TIBC	115
Triglycerides	113
Triple Test	21
TSH	116
U.A	119
U/A, U/C	28
UBT	73
UE3	21
Urea Breath Test	73
Urea Nitrogen	50
Uric Acid	119
Urine Analysis and Culture	28
VDRL	98

پیش گفتار:

با مشاهده اشتیاق دانستن در چشمان عموم مردمی که به آزمایشگاه مراجعه می کردند و با محق دانستن آنها نسبت به آگاهی از روند درمان یا وضعیت بیمارشان، برخورد دیدم تا با بضاعت هر چند اندکم با کمکی کوچک در شوق دانستن هموعانم شریک شوم.

کتاب حاضر شامل توضیحات ساده از آزمایش های عمومی است که در آزمایشگاه های تشخیص طبی قابل انجام می باشند. این متن حاوی اطلاعاتی از قبیل نام آزمایش، نوع نمونه مورد نیاز، دلیل درخواست پزشک، آمادگی های قبل از انجام آزمایش، شرحی ساده بر کلیات آزمایش و در آخر مقادیر طبیعی و مجاز هر آزمایش می باشد.

در همین جا این مطلب را لازم به ذکر می دانم که اطلاعات این کتاب به صورتی نمی باشد تا فرد بعد از مطالعه آن با پزشک معالج به تعارض برخورد، بر عکس از نظر بنده بعد از مطالعه این کتاب تعامل بین بیمار و یا همراه بیمار با پزشک به صورت کاملی برقرار شده و پزشک و بیمار به نقطه درک متقابل خواهند رسید. اطلاعات این کتاب به هیچ عنوان جنبه درمانی نداشته و فقط جهت آگاهی افراد علاقه مند می باشد.

این کتاب جهت استفاده افرادی با سطح دانش و آگاهی امروزی، دانشجویان رشته های مرتبط و پرسنل آزمایشگاه های تشخیص طبی طراحی و نگاشته شده است. در بعضی قسمت ها که اطلاعاتی نگاشته نشده به معنای عدم وجود اطلاعات نمی باشد بلکه به این دلیل است که اطلاعات موجود، از سطح گفتمان این کتاب فراتر است. به طور مثال در بعضی عناوین روبروی آزمایش های مرتبط، جمله ای

حاکی از عدم وجود آزمایش مرتبط با آن عنوان نگاشته شده که بدان معنی است که آزمایشی مرتبط به آن عنوان در این کتاب موجود نمی‌باشد نه اینکه به طور کلی آزمایشی مرتبط وجود ندارد. سعی شده حتی المقدور عناوینی که در قسمت آزمایش‌های مرتبط ذکر شده‌اند توضیح داده شوند. در بخش مقادیر طبیعی نیز قابل ذکر است که هر مرکز با استفاده از روش و مواد مختلفی که به کار می‌برد می‌تواند مقادیر طبیعی متفاوتی را گزارش نماید ولی مقادیر ذکر شده متداول‌تر می‌باشند. در تنظیم فهرست کتاب سعی شده چینش آزمایش‌ها بر اساس حروف الفبا و همچنین شماره صفحه باشد، هر جا که این دو پارامتر با یکدیگر تداخل داشته‌اند، حروف الفبا مقدم در نظر گرفته شده است چون جستجوگر بر اساس نام آزمایش در پی اطلاعات خواهد گشت.

امید است با مطالعه این کتاب نوری بر گوشه‌ای از تاریکی مجهولات تابیده شود. به طور یقین کار بی‌اشتباه کار شروع نشده است. اینجانب نیز خود را از خطا مبرا نمی‌دانم پس در صورتی که بنده را لایق انتقادات خود دانستید از طریق پست الکترونیک زیر، نوری بر تاریکی مجهولات بنده بتابانید.

Info@abnashr.com

باتشکر

محسن فارسی

* نام آزمایش:

Fasting Blood Sugar

* نام‌های دیگر آزمایش یا نام‌های اختصاری:

FBS

* آزمایش‌های مرتبط:

Glucose Challenge Test (GCT), Glucose Tolerance Test (GTT), 2hpp, Blood Sugar (BS), Blood Glucose, Oral Glucose Tolerance Test (OGTT), Hb A₁C, Urine Analysis, Micro Albumin

* چرا و چه موقع درخواست می‌شود؟

جهت بررسی سطح قند خون، تشخیص دیابت و پیش دیابت و در زمان بارداری این آزمایش درخواست می‌شود.

* نمونه مورد نیاز:

نمونه خون وریدی یا نمونه ادرار

* آمادگی قبل از انجام آزمایش:

بر حسب نوع آزمایش ممکن است احتیاج به ۱۰ تا ۱۲ ساعت ناشتایی باشد. برای آزمایش BS (Blood Sugar) احتیاج به ناشتایی نیست. در آزمایش GCT و GTT معمولاً مقداری ماده قندی (گلوکز) که به صورت پودر یا شربت می‌باشد به فرد داده می‌شود و در فواصل زمانی مختلف نمونه‌هایی (معمولاً ۲ تا ۴ نوبت) از وی گرفته می‌شود. در آزمایش 2hpp، فرد به صورت ناشتا مراجعه کرده و بعد از انجام نمونه‌گیری صبحانه میل می‌کند و ۲ ساعت بعد از خوردن صبحانه مجدداً برای نمونه‌گیری حضور می‌یابد. برای انجام آزمایش‌های مربوط به قند حتماً با دقت به توصیه‌های آزمایشگاه توجه فرمایید.

* دانستنی‌های بیشتر:

قند منبع اصلی انرژی سلول‌های بدن و تنها منبع انرژی مغز و سیستم عصبی می‌باشد. بنابر این ضروری است که سطح قند خون همیشه در توازن باشد. قند بدن از گوارش میوه‌ها، سبزیجات، نان و دیگر غذاهای حاوی کربوهیدرات تأمین می‌شود. کربوهیدرات‌ها در دستگاه گوارش به قند تجزیه می‌شوند، در روده کوچک جذب می‌گردند و از آنجا توسط سیستم گردش خون به سرتاسر بدن می‌روند. بدن برای تبدیل قند به انرژی به هورمونی بنام انسولین نیاز دارد که توسط پانکراس ساخته می‌شود. انسولین باعث می‌گردد قند بتواند وارد سلول‌های بدن شود. به وسیله این ماده قند می‌تواند وارد کبد گردد و در آنجا به صورت منابع سریع الوصول گلیکوژن ذخیره شود یا تبدیل به تری‌گلیسرید شود و در بافت‌های چربی ذخیره گردد. در حالت طبیعی بعد از خوردن وعده غذایی قند خون بالا می‌رود و بسته به میزان وعده میل شده پانکراس هورمون انسولین لازم را ترشح می‌نماید که در این حالت قند موجود در خون به داخل سلول‌ها رفته و مجدداً میزان قند خون به حالت طبیعی باز می‌گردد. هرگاه میزان قند خون به هر علتی پایین بیاید پانکراس هورمون دیگری به اسم گلوکاگون را ترشح می‌نماید که باعث می‌شود کبد مقداری از قند را که به صورت گلیکوژن ذخیره نموده دوباره به قند تبدیل نماید و وارد جریان خون کند. زمانی که قند خون خیلی بالا باشد بدن تلاش می‌کند با ترشح زیاد انسولین و با دفع قند از طریق ادرار، قند خون را به حالت طبیعی باز گرداند.

دلیل اصلی بیماری دیابت به هم خوردن تعادل قند خون است. دیابت انواع مختلف دارد که می‌تواند به علت عدم تولید مقدار مناسب انسولین یا مقاومت سلول‌ها نسبت به انسولین باشد. بالا رفتن سطح گلوکز خون را Hyperglycemia و پایین آمدن آن را Hypoglycemia گویند. هر دوی این شرایط در صورت عدم درمان می‌تواند باعث صدمات جبران ناپذیری به بافت‌ها و اندام‌های بدن شوند.

آزمایش گلوکز بخشی از برنامه چکاپ سلامت می‌باشد. جهت تأیید تشخیص دیابت لازم است بعد از انجام آزمایش قند و اطمینان از صحت نتیجه آزمایشی که بالا بودن قند را نشان می‌دهد، آزمایش Hb A_{1c} نیز انجام شود (حداقل ۲ بار با فواصل زمانی مختلف). نیاز است افراد دیابتی به صورت مرتب قند خون خود را چک کنند تا میزان دارو و یا انسولین مصرفی خود را نیز نسبت به آن تغییر دهند. عوامل زیادی از جمله سابقه خانوادگی، وزن بالا و سن بالای ۴۵ سال از عوامل افزایش خطر ابتلا به بیماری دیابت می‌باشند. از علائم بالا رفتن قند خون می‌توان به احساس تشنگی همراه با تکرر ادرار، خستگی، تاری دید، زخم‌ها و عفونت‌هایی که دیر بهبود می‌یابند اشاره کرد و از علائم قند خون پایین می‌توان به عرق کردن، احساس گرسنگی، گیجی، تاری دید، لرزش دست‌ها و اضطراب اشاره کرد. خانم‌های باردار نیز ممکن است دچار بیماری دیابت بارداری شوند. لازم است این افراد آزمایش GTT را در هفته ۲۴ تا ۲۸ بارداری انجام دهند ولی در صورتی که سابقه دیابت بارداری قبلی داشته‌اند و یا نشانه‌هایی از دیابت بارداری دارند این آزمایش زودتر نیز می‌تواند انجام شود. در این آزمایش میزان مشخصی از شربت گلوکز به فرد داده می‌شود و در فواصل زمانی مختلف از وی نمونه‌گیری می‌شود تا رفتار بدن او در برخورد با قند بررسی گردد. دیابت بارداری می‌تواند بعد از بارداری بهبود یابد یا اینکه می‌تواند تا آخر عمر باقی بماند.

* مقادیر طبیعی:

Fasting Blood Sugar (FBS):

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
FBS	۷۰ تا ۹۹ mg/dl	قند ناشتا - طبیعی
FBS	۱۰۰ تا ۱۲۵ mg/dl	قند ناشتا - پیش دیابت
FBS	بیشتر از ۱۲۶ mg/dl	قند ناشتا - دیابت

Glucose Tolerance Test (GTT یا OGTT):

دو ساعت بعد از مصرف ۷۵ گرم گلوکز در شرایط غیربارداری:

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
GTT	۱۴۰ mg/dl کمتر از	طبیعی
GTT	۱۴۰ تا ۲۰۰ mg/dl	پیش دیابت
GTT	۲۰۰ mg/dl بیشتر از	دیابت

Glucose Challenge Test (GCT):

در شرایط غیربارداری ۱ ساعت بعد از مصرف ۵۰ گرم گلوکز:

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
GCT	۱۴۰ mg/dl کمتر از	طبیعی
GCT	۱۴۰ mg/dl بیشتر از	غیر طبیعی

Glucose Challenge Test (GCT):

در شرایط بارداری:

انجمن دیابت آمریکا مصرف ۷۵ گرم گلوکز و ۳ نوبت نمونه گیری و انجمن مامایی و متخصصین زنان آمریکا مصرف ۱۰۰ گرم گلوکز و ۴ نوبت نمونه گیری را توصیه می نمایند.

Fasting Blood Sugar

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
GCT	mg/dl کمتر از ۹۲	با رعایت ۱۲ ساعت ناشتایی
GCT	mg/dl کمتر از ۱۸۰	۱ ساعت بعد از مصرف قند
GCT	mg/dl کمتر از ۱۵۵	۲ ساعت بعد از مصرف قند
GCT	mg/dl کمتر از ۱۴۰	۳ ساعت بعد از مصرف قند

انجمن دیابت می گوید اگر دو نتیجه خارج از محدوده طبیعی بود فرد مبتلا به دیابت بارداری است ولی انجمن زنان و مامایی می گوید اگر ۱ نتیجه خارج از محدوده طبیعی بود، فرد مبتلا به دیابت بارداری می باشد.

2 Hours Post Prandial (2Hpp):

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
2Hpp	mg/dl کمتر از ۹۹	با رعایت ۱۲ ساعت ناشتایی
2Hpp	mg/dl کمتر از ۱۴۰	۲ ساعت بعد از صبحانه

Blood Sugar (BS):

آزمایش	محدوده طبیعی	توضیحات
BS	mg/dl کمتر از ۱۳۹	بدون رعایت ناشتایی